

ÖNKORMÁNYZATOK A VESZÉLYHELYZET IDEJÉN

A TASZ ÁLLÁSFOGLALÁSA

az önkormányzatok mozgásterének csökkentéséről és a kormány felelősségátviteléről

A veszélyhelyzet 2020. március 11-én történt kihirdetése óta nem lehet nem észrevenni a súrlódásokat az önkormányzatok és a központi kormányzat között. Források és kompetenciák elvonását, a megosztott információk hiányosságait, mindeközben a járvány következményeinek súlyosabbá válásával a terhek jelentős növekedését és a felelősség átvitelét tapasztalhatják az önkormányzatok a központi kormányzat részéről. A járvány következményeinek elvitelében azonban a központi kormányzat sem teheti meg, hogy nem működik együtt szorosan az önkormányzatokkal. Ez az időszak nem lehet a politikai leszámolások ideje. A jelenlegi helyzetben a központi és a helyi közhatalom egymásra van utalva: az önkormányzatoknak jelentősen megnövekednek a feladataik, amelyekhez azonban központi pénzügyi támogatást kell biztosítani. Elsősorban a kormányt terheli annak a kötelessége, hogy az önkormányzatokat olyan helyzetbe hozza, amelyben hatékonyan tudják ellátni a járvány elvitelével kapcsolatos feladataikat.

- I. **Az önkormányzatiság központi fogalma a helyi közügy: a lakosság közszolgáltatásokkal való ellátása, a helyi önkormányzás és a lakossággal való együttműködés szervezeti, személyi és anyagi feltételeinek megteremtése. A helyi önkormányzatok közfeladatai (egészségügyi alapellátás, szociális alapellátás, gyermekvédelmi alapellátás, stb.) pedig az állampolgároknak az Alaptörvényben biztosított jogainak (élethez, emberi méltósághoz, egészséghez, oktatáshoz, egyenlő bánásmódhoz való jogok) érvényesülését szolgálják.**

Az önkormányzatiság alkotmányjogi megközelítésben a helyi önkormányzatoknak az államszervezet részét képező, de mégis önálló státuszára fókuszál. A közigazgatási megközelítés szerint a helyi önkormányzat a közigazgatás egyik alappillére az államigazgatás alrendszere mellett. A helyi önkormányzatok státusza azonban az utóbbi években jelentősen meggyengült. Az Alkotmány az önkormányzatoknak széleskörű önállóságot adott, amikor a helyi önkormányzás jogát nem csak a törvények keretei között engedte érvényesülni, hanem az önkormányzatok sajátos alapjogait is elismerte [Alkotmány, 42. §, 43. § (1)]. Az Alkotmánybíróság az önkormányzati alapjog fogalmát fokozatosan szűkítette, aminek különös lendületet adott az Alaptörvény elfogadása. Az Alaptörvény a korábbinál lényegesen szűkebbre szabja az önkormányzatok jogait. A jogalkotó nemcsak az önkormányzati alapjog fogalmát hagyta el és szorította a helyi közügy fogalmát a törvény keretei közé, de attól a szabálytól is búcsút vett, ami szerint a helyi közügyekkel főszabályként az önkormányzatok foglalkoznak. Noha a magyar önkormányzatiságot az Alaptörvény elismeri (31. cikk), és ez a szabályozás épít az 1997. évi XV. törvénnyel kihirdetett Helyi Önkormányzatok Európai Chartájának fogalmára is, az önkormányzati autonómia jelentősen visszaszorult az Alaptörvény hatályba lépése óta. Így mára az önkormányzás csupán a helyi önkormányzatoknak azt a jogát jelenti, hogy – jogszabályi keretek között – a közügyek lényegi részét saját hatáskörükben szabályozzák és igazgassák a helyi lakosság érdekében.

A magyar helyi önkormányzati rendszer központi fogalma azonban továbbra is **helyi közügy**. A helyi közügyek pedig az önkormányzati törvényben (a 2011. évi CLXXXIX. törvény, a továbbiakban: Möt.) meghatározottak szerint alapvetően a „lakosság közszolgáltatásokkal való ellátásához, valamint a helyi önkormányzás és a lakossággal való együttműködés szervezeti, személyi és anyagi feltételeinek megteremtéséhez kapcsolódnak” (Alaptörvény 31. cikkéhez kapcsolódó Kommentár).

A Kommentár három fő fogalmi elemet határoz meg, eszerint a helyi önkormányzás legfontosabb fogalmi elemei:

- A **helyi demokrácia**, amely átfogja mind a képviseleti, mind a közvetlen demokrácia egyes megnyilvánulási formáit.
- Második fogalmi eleme az **átfogó felelősség**, ami arra utal, hogy a helyi önkormányzatnak meg kell valósítania a helyi közügy körében a jogalkotó által rábízott tevékenységeket – a lakosság közszolgáltatásokkal való ellátását, a helyi önkormányzást és a lakossággal való együttműködés szervezeti, személyi és anyagi feltételeit. Az „átfogó felelősség” fogalmát ugyanakkor relativizálja, hogy helyi közügyet államigazgatási szerv is elláthat.
- A harmadik fogalmi elem pedig a **helyi önállóság**, a helyi önkormányzat autonómiája. A helyi önállóság garanciája az, hogy a helyi önkormányzat feladat- és hatáskörei ellátásának anyagi fedezetéről az Országgyűlésnek kell gondoskodnia.

Az önkormányzatiság lényege tehát a közügyek ellátása, a lakosság közszolgáltatásokkal való ellátása, valamint a helyi önkormányzás és a lakossággal való együttműködés szervezeti, személyi és anyagi feltételeinek megteremtése. **A lakosság számára biztosított szolgáltatások (egészségügyi alapellátás, szociális alapellátás, gyermekvédelmi alapellátás, stb.) pedig az állampolgároknak az Alaptörvényben biztosított jogainak (élethez, emberi méltósághoz, egészséghez, oktatáshoz, egyenlő bánásmódhoz, stb.) érvényesülését szolgálják.** Ha tehát ezen közfeladatait az önkormányzatok nem tudják ellátni, az az állampolgárok alapjogainak sérelméhez vezet. Magától értetődően, ha például a helyi önkormányzat nem tudja fenntartani az egészségügyi alapszolgáltatást, az illetékességi területén élő lakosok nem jutnak hozzá a testi-lelki egészségük megőrzéséhez szükséges szolgáltatásokhoz, ezzel sérülnek az élethez, egészséghez, végső soron az emberi méltósághoz való jogaik.

Az önkormányzatokra hárul lakosai szociális biztonságát is támogatni a szociális alapszolgáltatásokon keresztül. Ugyan a **szociális jogok** nem alanyi jellegű alapjogok, ám az alkotmánybírói gyakorlat értelmében a szociális jogoknak is meghatározható olyan tartalma, amely a jogi jellegét tekintve az első generációs alapjogokhoz hasonló. A szociális jogokon alapuló **szociális ellátásoknak és szolgáltatásoknak létezik ugyanis egy olyan minimális szintje, amelyet az államnak garantálnia kell.** A szociális biztonsághoz való jog e szintjét a magyar Alkotmánybíróság gyakorlatában az emberi méltósághoz való joghoz kötötte, amely alapjog alanyi jellegű, minden más alapjog anyajogát jelentő alapjog. Ennek alapján részesítette az Alkotmánybíróság védelemben **alanyi jogként a megélhetési**

minimumot, amely elengedhetetlen az emberi méltósághoz való jog megvalósulásához. (32/1998. (VI. 25.) AB határozat). A 42/2000. (XI. 8.) AB határozat rendelkező része szerint „[a]z Alkotmány 70/E. § (1) bekezdése szerinti szociális biztonsághoz való jog a szociális ellátások összessége által nyújtandó megélhetési minimum állami biztosítását tartalmazza. [...] A megélhetési minimumot biztosító szociális ellátások rendszerének kialakításakor alapvető alkotmányi követelmény az emberi élet és méltóság védelme. Ennek megfelelően az állam köteles az emberi lét alapvető feltételeiről [...] gondoskodni”. Az Alaptörvény hatályba lépése sem változtatott ezen az elven, ahogy azt a 14/2014. (V. 13.) AB határozat is megerősíti: “[a] szociális ellátórendszer egyes ellátásait – változó gazdasági környezetben, az állam mindenkori gazdasági teljesítőképességére, különösen „a pénzügyi és gazdasági válság által elmélyített államháztartási szükséghelyzetre” {23/2013. (IX. 25.) AB határozat, Indokolás [47]} tekintettel – a törvényhozó átalakíthatja vagy akár meg is szüntetheti, az ilyen intézkedések önmagukban nem alaptörvény-ellenesek. **Alkotmányossági kérdést csak a jogalkotói beavatkozás mélysége, illetve az vethet fel, hogy a változtatás nem ütközik-e más, az Alaptörvény által védett jogokba**” (14/2014. (V. 13.) AB határozat [30].)

II. A koronavírus által leginkább veszélyeztetett társadalmi csoportoknak elsődlegesen a helyi önkormányzatok képesek és kötelesek segítséget nyújtani. Ahhoz, hogy az érintetteknek támogatást tudjanak nyújtani, az önkormányzatokat feladataik ellátásához meg kell erősíteni.

A járványban leginkább érintett társadalmi csoportok az idős, beteg, szegény, rossz társadalmi és egészségügyi helyzetű polgárok, a legnagyobb támogatást nekik kell megadni. Az idős, gondozásra szoruló embereket a karantén időszakában elsősorban **a szociális és egészségügyi alapszolgáltatási rendszer** hivatott ellátni, épp úgy, mint a különösen veszélyeztetett, rossz fizikai állapotú, mélyszegénységben élő családokat, vagy a fogyatékosokkal élőket és az őket otthonápoló családtagokat. A járvány elleni védekezésben ráadásul a kormányzat a legelesettebb társadalmi csoportok (gondozásra szoruló idős emberek, fogyatékosokkal élők, otthonápolók, hátrányos helyzetű, mélyszegénységben élő családok) megsegítése kapcsán szinte minden szociális feladatot, tevékenységet az önkormányzatok hatáskörébe utalt (ld. például a 2020. március 25-i, az otthonápolók megsegítését célzó Intézkedési Tervet¹). Ezeket a feladatokat (házi segítségnyújtás, szociális alapellátások, egészségügyi alapellátás, családgondozás, stb.) az önkormányzatok még a

¹ Ld: Intézkedési Terv,

<http://www.feszt.eu/wp-content/uploads/2020/03/Otthonukban-%C3%A9l%C5%91-fogyat%C3%A9kos-szem%C3%A9lyek-int%C3%A9zked%C3%A9si-terv-2020-03-25..pdf>

TÁRSASÁG A
SZABADSÁGJOGOKÉRT

járvány előtti időszakban sem tudták teljesíteni, hiszen a finanszírozásuk nem volt biztosított.² Ha tehát a jelenlegi pluszfeladataikhoz nem kapnak az önkormányzatok anyagi támogatást, lehetetlenné válik az önkormányzati közfeladataik ellátása.³ Ha nem csak, hogy plusz állami támogatást nem kapnak az önkormányzatok, hanem kifejezetten anyagi megszorítások elé kell nézniük, azzal a helyi önkormányzatok pénzügyi válságba kerülnek, a közfeladataik ellátása teljességgel ellehetetlenül.⁴

A jelenleg otthonukban élő, támogatásra szoruló, különösen veszélyeztetett csoportot jelentő idős állampolgárok ellátását elsősorban a **házi segítségnyújtó szolgálat** lenne hivatott biztosítani. A házi segítségnyújtás az utóbbi években készült felmérések szerint a rászorulóknak tizedét sem érte el, összesen csak 95 ezer főt tudtak ellátni.⁵ Ennek oka, hogy az állami finanszírozás 2013-ban lecsökkent, azóta stagnál. Ugyanígy hiányzik az egészségügyi és a gyermekvédelmi, családgondozói alapszolgáltatásokat biztosító kapacitás is, az ország jelentős területén hiányoznak évek óta a házi orvosok, a családgondozók, és a rászorulókat támogatni képes intézmények (családok átmeneti otthonai, krízisotthonok, védett házak, anyaotthonok, stb.).

A Pesti úti idősek otthona példája rávilágított a kevés számú, önkormányzati fenntartású **idősotthonok és más szociális tömegintézmények** kritikus helyzetére is. Jól látható, hogy a járvány terjedésének különösen magas a kockázata az ilyen nagyszabású intézményekben, és még ha minden fenntartói feladatot teljesítenek is a fenntartó önkormányzatok, állami szerep- és felelősségvállalás nélkül akkor sem megakadályozható a járvány rapid terjedése.

Az önkormányzat **egészségügyi alapszolgáltatásai** eddig is kritikus helyzetben voltak, a járvány miatt azonban még nehezebbé vált a működésük. A házi orvosi rendszer a valóságban már régóta nem érhető el mindenki számára, és ebből a szempontból is a legszegényebb

² Ld. többek közt: Budapest Intézet: A szociális alapszolgáltatások lehetséges bővítésének költségei, 2019, elérhetőség: http://www.budapestinstitute.eu/uploads/BI_TASZ_otthonapolas_koltsege_2019.pdf, Gyarmati Andrea: Idősödés, idősellátás Magyarországon Helyzetkép és problémák, 2019, FES, <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/budapest/15410.pdf>

³ Erre hívták fel a felelős minisztérium figyelmét az otthonápoló családok és szervezeteik is: https://24.hu/app/uploads/2020/03/nyiltlevel_alairt.pdf

⁴ A gépjárműadó, mint a legstabilabb önkormányzati bevételi forrás elvétele volt az utóbbi hetek legsúlyosabb anyagi megvonása a helyi önkormányzatoktól - mint arra a nagyvárosokat vezető polgármesterek által jegyzett nyílt levél is felhívta a figyelmet.

⁵ Ld. többek közt: Budapest Intézet: A szociális alapszolgáltatások lehetséges bővítésének költségei, 2019, elérhetőség: http://www.budapestinstitute.eu/uploads/BI_TASZ_otthonapolas_koltsege_2019.pdf, Gyarmati Andrea: Idősödés, idősellátás Magyarországon Helyzetkép és problémák, 2019, FES, <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/budapest/15410.pdf>

településeken élők a legkitettebbek. A 65 év feletti házi orvosok eltiltása a betegtalálkozásoktól kegyelemdőfést jelentett a rendszernek.

A felsorolt példákbl látható, hogy egyre növekvő ellátandó feladatok hárulnak az önkormányzatokra, anélkül, hogy az ehhez szükséges háttérrel biztosítaná az állam. Az egészségügyi és szociális szolgáltatások egyre romló állapota mögött a **gondoskodási válság** húzódik meg. A gondozási deficit egyre nő, hiszen erősen növekszik az ellátásra szorulóak száma, míg a professzionális gondozóké csökken a nagyon rossz bérezés, elvándorlás miatt. 2018-ban a gondozók nettó átlagbére 100 ezer forint volt (az EMMI tervezte ugyan a szociális életpályamodell bevezetését, legalább részben konszolidálva a tarthatatlan helyzetet, de ez nem történt meg). Egyre súlyosabb a szakemberhiány, és a jelenleg még feladatokat ellátó professzionális gondozók átlagéletkora 50 év körül van, azaz hamarosan tömegesen vonulnak nyugdíjba, mellyel végleg kritikussá fog válni a szakemberhiány.⁶

III. Ha a helyi önkormányzatok nem tudják biztosítani a közfeladatok ellátását, akkor a magyar állampolgárok szociális jogai és alapjogai sérülnek. A jogsérelemet elszenvedő állampolgárok nem (csak) a helyi önkormányzatok polgárai, hanem elsősorban a magyar állam polgárai. Az önkormányzati hatáskörbe tartozó feladatokat és az azok ellátását lehetővé tevő forrásokat egyaránt az Országgyűlés határozza meg, törvényben. Ha az önkormányzatok finanszírozás híján nem tudják ellátni alapfeladataikat, az ezért való felelősség a központi kormányzatot terheli.

Ha a helyi önkormányzatok nem tudják biztosítani a közfeladatok ellátását, akkor a magyar állampolgárok szociális jogai és alapjogai sérülnek. Különösen súlyosan pedig azoknak a leginkább rászoruló, lelegezetebb polgároknak sérülnek az alapjogai, akik az átlagnál jobban rászorulnak az önkormányzatok szolgáltatásaira – ők azok, akik a jelen válságban egyébként is a legveszélyeztetettebb csoportot jelentik. Az ő esetükben az egészségügyi ellátáshoz vagy szociális alapszolgáltatásokhoz való hozzáférés kritikus, hiszen – jelen körülmények között – akár az életük is múlhat az ellátások elmaradásán. Az önkormányzati közfeladatokat jelentő szolgáltatások hiánya tehát **a veszélyeztetett társadalmi csoportok tagjainak az élethez és emberi méltóságához való alapjogát sértik, de – tekintettel az ő különös kitétségükre – az egyenlő bánásmódhoz való jogukat is,** hiszen őket (mint védett tulajdonsággal rendelkező, hátrányos helyzetű csoportokat) az

⁶ Gyarmati Andrea: Idősödés, idősellátás Magyarországon Helyzetkép és problémák, 2019, 15.o.

TÁRSASÁG A
SZABADSÁGJOGOKÉRT

alapszolgáltatások hiánya (mint látszólag semleges helyzet) lényegesen nagyobb arányban hozza hátrányosabb helyzetbe, mint amilyenben a velük összehasonlítható helyzetben lévő (az egészségügyi és szociális alapellátásra jelenleg nem rászoruló, jobb anyagi és egészségügyi helyzetű) csoport van.

A jogsérelmet elszenvedő állampolgárok nem (csak) a helyi önkormányzatok polgárai, hanem elsősorban a magyar állam polgárai. Az önkormányzati szolgáltatások címzettjei, a hiányzó szolgáltatások kárvallottjai ugyanazok a magyar emberek, akik nevében a kormány és az Országgyűlés közhatalmat gyakorol. Amikor tehát a központi kormányzat forrásokat von el az önkormányzatoktól, a saját polgáraitól vonja azt el. Ha „kivéreztetni” az önkormányzatokat, akkor saját – főleg idős, gondozásra szoruló – polgárait véreztetni ki.

IV. A járvány okozta veszélyhelyzet sem hatalmazza fel a központi kormányzatot arra, hogy a járványügygel és a védekezéssel össze nem függő ügyekben megfossza az önkormányzatiság jogától a helyi közösségeket. A különleges jogrend nem használható az önkormányzatiság kiüresítésére, illetve politikai leszámolásra.

A magyar alkotmányos berendezkedés és hagyomány – összhangban az európai szabályozással, a Helyi Önkormányzatok Európai Chartájának előírásait tiszteletben tartva – a központi jogalkotó és végrehajtó szervek mellett elismeri a területi önkormányzatiságot biztosító szervezetrendszer is. Ennek keretében a helyi polgárok közössége saját belátása szerint rendezheti helyi ügyeit, mindaddig, amíg az nem mond ellent az egész országra kiterjedő szabályozásnak. Ennek megvalósítása a helyi önkormányzat szerveinek a feladata: ezek közül a képviselő-testület, a polgármester és a jegyző a legismertebbek. Különleges jogrend idején alkotmányosan megengedhető, hogy a szükséges mértékben a központi kormányzat magához vonja az intézkedés jogát, akár a helyi autonómiát is felülírva. Ennek alkotmányos indoka a gyors és hatékony reagálás képessége rendkívül kiélezett helyzetekben. Ehhez képest azonban Magyarország egy olyan különleges jogrendben él, aminek egyelőre nem látjuk a végét: kétségtelen, hogy a járványhelyzet sok esetben követel meg országosan összehangolt kormányzati intézkedéseket, de az önkormányzatnak továbbra is el kell végezniük mindennapos feladataik jelentős részét, miközben a társadalmi igények új kihívások elé is állítják őket. Ebben a helyzetben autonómiájuk fenntartása, forrásaik biztosítása, sőt akár kibővítése szükséges, a központi kormányzatnak pedig folyamatos konzultációval és információval kell segíteni tevékenységüket. Ezzel szemben az utóbbi

TÁRSASÁG A
SZABADSÁGJOGOKÉRT

hetekben a kormány többször igyekezett indokolatlan korlátok közé szorítani⁷ a helyi önkormányzatok autonómiáját, miközben általánosan⁸ és egyedileg⁹ is forrásokat von meg a helyi közösségektől.

Mi több, az ilyen drasztikus beavatkozás az önkormányzatiságba alig fél évvel a legutóbbi helyi önkormányzati választásokat követően a polgárok választójogát is indokolatlanul korlátozza. 2019 októberében a magyar választópolgárok az ismert keretek és jogosítványok fényében adtak felhatalmazást a helyi ügyek vitelére az önkormányzati képviselőknek és polgármestereknek. Az ő hatásköreik indokolatlan szűkítése vagy kiüresítése egyben azt is jelenti, hogy az őket megválasztó polgárok politikai akaratnyilvánítását veszi semmibe a központi kormányzat, kiüresítve alkotmányos választójogukat. Természetesen nem minden választópolgár van azzal pontosan tisztában, hogy pontosan milyen feladatai vannak az önkormányzatoknak és hogy pontosan milyen forrásokból biztosítja azok ellátását. Azonban mindenkinek, aki választópolgárként részt vett az önkormányzati választáson, volt valami fogalma arról, hogy az önkormányzat a központi kormánytól független és bizonyos helyi feladatokat ellátó lokális szerveződés. A képviselőket és a polgármestereket azért választottuk meg, hogy ebben a koordináta-rendszerben igazgassák az önkormányzatot. A koordinátarendszer radikális megváltoztatása (jelen esetben a források jelentős elvonása) már egy másik helyzetet eredményez. A választói felhatalmazás nem erre a helyzetre vonatkozott. Az önkormányzatok feladatainak vagy finanszírozásának jelentős megváltoztatása a választójog tartalmának sérelme nélkül, csak 2024. évi önkormányzati választást követően léphetne alkotmányosan hatályba.

⁷https://www.napi.hu/magyar_vallalatok/onkormanyzat-kormany-jogkor-semjen-zsolt-felhatalmazasi-torveny.703422.html

⁸<https://g7.hu/kozelet/20200407/mar-azelott-padlora-kerultek-az-onkormanyzatok-hogy-a-kormany-tovabb-utot-te-volna-oket/>

⁹<https://www.portfolio.hu/gazdasag/20200418/polgarmester-a-kormany-alairta-god-halalos-iteletet-426936>

TÁRSASÁG A
SZABADSÁGJOGOKÉRT

- V. Az állampolgárok egészségét, biztonságát garantáló önkormányzati szolgáltatások biztosítása, finanszírozása a kormány egyik legalapvetőbb feladata. Ugyanakkor fontos, hogy ne csak a szigorúan vett önkormányzati közfeladatok finanszírozásánál vállaljon szerepet a kormányzat, hanem a központi kormányzati hatáskörbe tartozó lépéseket is megtegye, a munkaerőpiaci és egzisztenciális válság költségvetési és szabályozási kezelésére.**

Ha tehát az önkormányzatok finanszírozás híján nem tudják ellátni alapfeladataikat, nem tudnak alapvető egészségügyi, szociális, családsegítő szolgáltatásokat, infrastrukturális segítséget nyújtani a polgáraiknak, az ezért való felelősség a központi kormányzatot terheli. Ezt elsősorban az önkormányzati feladatok ellátásának finanszírozásán keresztül tudja garantálni. A korábban említett házi segítségnyújtó szolgálat olyan fokú bővítése például, amely a jelenlegi szolgáltatási színvonalon, de legalább minden jogosulthoz eljutna, és azt az érintettek este és hétvégén is igénybe vehetnék, hozzávetőlegesen 18 milliárd forint többletigényt jelentene az állami költségvetésben.¹⁰ A további, kapacitásdeficittel küzdő alapszolgáltatás finanszírozását is a központi költségvetésből kell megoldani. Tekintettel arra, hogy a járvány miatt egyébként is zajlik a magyar költségvetés újratervezése – amely feltétlenül szükséges ahhoz, hogy az állam az ország lakosait sújtó egészségügyi és egzisztenciális válságot a lehető legjobban kezelje – **a költségvetési újratervezés során az állampolgárok egészségét, biztonságát garantáló önkormányzati szolgáltatások finanszírozása a kormány egyik legalapvetőbb feladata.** Valamennyi önkormányzat nyilvánvaló célja ugyanis, hogy úgy legyen képes hathatós eszközökkel kezelni a jelenlegi krízishelyzetet, hogy közben ne kelljen felélnie minden megtakarítását vagy ne kelljen csődbe mennie.

Az önkormányzatok számára az egyik legnagyobb kihívást a járvány miatt most tömegesen munkahelyüket és így egzisztenciájukat veszítő, elszegényedő családok jelentik, hiszen ezek a családok tömegesen szorulnak rá az egyébként is kritikus állapotban levő önkormányzati intézményekre. A veszélyeztetett idős emberek ellátása a házi segítségnyújtó szolgálatokra nehezedik, a több tízezer munkáját veszítő állampolgár a családsegítő szolgálatokat terheli, és a nehéz helyzetbe került családok gyermekeit a gyermekjóléti szolgálatának kellene ellátnia, illetve óvodáiban és bölcsődéiben gondoznia. Az egyre rosszabb fizikai állapotú lakosok a

¹⁰ Ld. Budapest Intézet: A szociális alapszolgáltatások lehetséges bővítésének költségei, 2019, elérhetőség: http://www.budapestinstitute.eu/uploads/BI_TASZ_otthonapolas_koltsege_2019.pdf

TÁRSASÁG A
SZABADSÁGJOGOKÉRT

házi orvosokat rohamozzák meg, a lakhatásukat veszítő családok szintén önkormányzati segítséget várnak. Hiába nincs hatásköre az önkormányzatoknak a munkaerő-piaci katasztrófa (a várható 8-10%-osra ugró munkanélküliség¹¹) és az ebből következő tömeges elszegényedés, lakhatási válság, gondoskodási válság kezelésére, a krízis kezelése, pontosabban kezelhetetlensége náluk csapódik le. Ezért **különösen fontos, hogy ne csak a szigorúan vett önkormányzati közfeladatok finanszírozásánál vállaljon szerepet a kormányzat, hanem a központi kormányzati hatáskörbe tartozó lépéseket is megtegye, a munkaerőpiaci és egzisztenciális válság költségvetési és szabályozási kezelésére.**

VI. Javaslatok a központi kormányzatnak

A TASZ álláspontja szerint a fentiekből következően kormányznak az alábbi intézkedéseket kellene haladéktalanul megtennie az önkormányzati feladatellátás garantálása, a munkájukat elvesztő tömegek megsegítése, illetve további tömeges alapjogsérelmek megelőzése érdekében.

1. Olyan rugalmasan felhasználható **krízistámogatást kell nyújtani az önkormányzatoknak**, amelyből a szükséges infrastrukturális beruházásaikat (fertőtlenítőszer, maszkok, ételhordók, kesztyűk, ivóvíz tartályok, stb.) és (rendkívüli) települési támogatást (lakbértámogatás, közüzemi díjak átvállalása, gyógyszer-támogatás, internet-előfizetés a távoktatásban résztvevő hátrányos helyzetű gyermekek családjainak, stb.) nyújthatnak a rászoruló lakosaiknak.
2. Az önkormányzat **szociális alapszolgáltatásait** (házi segítségnyújtás, család gondozás, támogató szolgálat, falugondnok, étkeztetés, stb.) most a korábbihoz képest jelentősen ki kell terjesztenie. Ezen szolgáltatások teljes költségét eddig sem fedezte az **állami normatíva**, ennek tehát **azonnali emelése szükséges**. A kevés számú önkormányzati fenntartású **szociális intézmények (különösen idősok otthona) esetében is szükséges a kapacitásbővítés**.
3. Az önkormányzat **egészségügyi alapszolgáltatásai** eddig is kritikus helyzetben voltak, a járvány miatt azonban még nehezebbé vált a működésük. Ezt a helyzetet az önkormányzatok önállóan képtelenek kezelni: a kormányznak kell intézkednie a

¹¹ Nem pontosan ismerhető még a várható munkanélküliség aránya, de akár kétszámjegyű is lehet a visszaesés, ld többek közt:

<http://europass.hu/az-ilo-kozetette-legujabb-beszamolojat-a-covid-19-koronavirus-jarvany-munkaeropiaci-hata-sairol>

betegutak átszervezéséről, a házi orvosok, a házi orvosi ügyelet elérhetővé tételéről, hosszú távon pedig az alapellátás ismételt működőképessé tételéről.

4. A szociális alapszolgáltatásokat megalázóan alacsony bérért látták el eddig is a szociális szakemberek, most ugyanezen bérért napi 8 óra helyett 10, 12 órát dolgoznak folyamatosan az önkormányzatok által fenntartott szociális intézményekben, szolgáltatásokban. **A szociális szférában dolgozók épp úgy megérdemlik a bérrendezést** és az 500 ezer forintnyi bónuszt is, mint az egészségügyi dolgozók, hiszen épp ugyanannyira az „első vonalban” harcolnak az elesettekért.
5. Ahhoz, hogy a tömegesen elszegényedő családok és gyermekeik ellátása ne nehezedjen a végletekig az önkormányzati intézményekre, szükséges egy **azonnali, jövedelempótló juttatás a rászoruló családoknak**.
6. Ahhoz, hogy a tömegesen munkájukat veszítő emberek családjainak ellátása ne terhelje le a végletekig az önkormányzati intézményeket, szükséges a **foglalkoztatásuk támogatása is**.
 - a) Azok az elbocsátott emberek, akiknek nem volt megtakarítása, most teljesen kiszolgáltatott helyzetbe kerültek. A kormányzat feladata, hogy a munkanélkülivé váló embereknek segítse a mielőbbi újrafoglalkoztatását (ennek részeként azt, hogy az önkormányzatok minél több embert tudjanak foglalkoztatni. Ehhez rugalmasabbá kell tenni a szabályozást, és ezzel egyidejűleg fontos, hogy megszűnjön a megkülönböztetés a közfoglalkoztatási és az általános minimálbér között, vagyis kapjanak a közfoglalkoztatottak is általános minimálbért.
 - b) Európában hazánkban a legrövidebb és legalacsonyabb az álláskeresési járadék, ezt most, a jelen krízishelyzetben azonnal meg kell emelni és ki kell terjeszteni időben is.
 - c) Ugyanezen okból a foglalkoztatást helyettesítő támogatás feltételeit is könnyíteni szükséges.
7. Az önkormányzati – és állami – közfeladatokat részben átvállaló, - oktatást, közösségi szociális munkát, képességfejlesztést, közösségszervezést, adományszervezést, stb. nyújtó - **helyi civil szervezetek** anyagi támogatása a krízisben lévő családok segítése érdekében elengedhetetlen.